

Protokół
XX posiedzenia plenarnego (tryb mieszany)
Rady Głównej Nauki i Szkolnictwa Wyższego
w dniu 15 lutego 2024 r.

I. Otwarcie posiedzenia

Przewodniczący Rady Głównej prof. M. Pałys przywitał członków Rady Głównej oraz gości uczestniczących w posiedzeniu w gmachu ministerstwa: ministra D. Wieczorka oraz minister M. Mrówczyńską, prof. prof. B. Sitka, przewodniczącego Rady Doskonałości Naukowej, dra J. Denekę, dyrektora biura RDN, prof. J. Uriasza, przewodniczącego Polskiej Komisji Akredytacyjnej, prof. J. Brdulaka, sekretarza PKA, prof. F. M. Szymańskiego, przewodniczącego Komisji Ewaluacji Nauki, prof. A. Woźniaka, członka KEN, prof. B. Biskupa, przedstawiciela Komitetu Polityki Naukowej, prof. M. Sobczaka, zastępcę dyrektora Narodowego Centrum Badań i Rozwoju oraz dr Z. Hazubską, doradcę w Gabinetzie Politycznym Ministra. Następnie przywitał osoby uczestniczące zdalnie: przewodniczących i wiceprzewodniczących konferencji typów szkół, przewodniczących komisji KRASP, przedstawicieli instytucji sektora szkolnictwa wyższego, przedstawicieli parlamentu i ministerstw, stałych uczestników posiedzeń Rady. Przewodniczący Rady Głównej podziękował za przyjęcie zaproszenia do udziału w posiedzeniu przez tak liczne grono gości reprezentujących kluczowe instytucje, organizacje i gremia szkolnictwa wyższego i nauki.

II. Przyjęcie porządku obrad

Rada przyjęła zaproponowany porządek obrad.

III. Dyskusja na temat aktualnych zagadnień w nauce i szkolnictwie wyższym

Przewodniczący Rady Głównej poprosił o zabranie głosu ministra nauki.

Min. D. Wieczorek stwierdził, że przyszłość niesie ze sobą wiele wyzwań, ale są już konkretne osiągnięcia, jak zwiększenie budżetu Narodowego Centrum Nauki o kwotę 200 mln zł. Poinformował, że dr Z. Hazubka będzie koordynowała kwestie związane z napływającymi ze środowiska propozycjami zmian ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce. Na podstawie zgłoszonych propozycji zostanie stworzony projekt nowelizacji ustawy, który następnie zostanie poddany konsultacjom. Trwają również prace nad przygotowaniem projektu ustawy o Polskiej Akademii Nauk w oparciu o projekty opracowane przez PAN oraz wcześniej przez ministerstwo. Ministerstwo chciałoby zrealizować te dwie sprawy w pierwszym półroczu 2024 r. Minister potwierdził, że zgodnie z wcześniejszym ustaleniem, główna dyskusja dotycząca projektów odbędzie się na forum Rady Głównej.

Przewodniczący Rady poinformował, że posiedzenie będzie poświęcone m.in. ustaleniu skutecznego i efektywnego trybu prac nad propozycjami zmian w przepisach, z uwzględnieniem możliwości Rady Głównej. Konieczne jest prześledzenie wszystkich możliwych skutków, które te zmiany mogą spowodować. Wydaje się, że niektóre pomysły można zrealizować stosunkowo szybko i takimi Rada zajmie się w pierwszej kolejności. Zaś zmiany o charakterze systemowym albo mające wpływ na różne obszary, będą wymagały więcej czasu i uzgodnień, dlatego bardzo ważne jest zharmonizowanie prac. Przewodniczący Rady zwrócił się z prośbą do ministra o przekazanie legislatorom MNiSW procesu formułowania konkretnych przepisów na podstawie zgłoszonych przez Radę Główną propozycji.

Prof. G. Borkowska poinformowała, że majowe posiedzenie Rady będzie poświęcone dyskusji na temat finansowania humanistyki i NPRH i zaprosiła ministrów do uczestnictwa. Zauważyła, że ze środowiska napływają do Rady głosy niezadowolenia, że nadanie stopni doktora i doktora habilitowanego następuje w drodze decyzji administracyjnej. Nie jest dobrą tendencją podporządkowywanie decyzji mających status naukowy rozstrzygnięciom prawniczym. Nadanie stopnia nie jest rozstrzygnięciem administracyjną, a efektem pracy aplikanta i środowiska łącznie z instytucjami.

Prof. St. Kistryn zaapelował o zadbanie o jakość, a nie o szybkość w procesie wprowadzania zmian w prawie oraz o rozważenie jakie sprawy wymagają uregulowania w ustawie, a jakie można delegować do rozporządzeń, ponieważ rozporządzenia są łatwiejsze do modyfikacji, co może być korzystne w przypadku zauważenia konieczności wprowadzenia korekty.

Prof. J. Szmidt zapewnił, że Rada będzie współpracowała z KRASP w celu wypracowania wspólnej propozycji zmian. Szereg zmian ustawy z ostatnich lat wymaga szybkiej reakcji i Rada Główna przedstawi propozycje rozwiązań w uzgodnieniu z innymi ciałami przedstawicielskimi. Inne kwestie, które wymagają głębszego namysłu i dyskusji w środowisku, np. miejsce, rola i finansowanie uczelni niepublicznych.

Prof. J. W. Wiktor przypomniał, że w listopadzie 2022 r. powstała prezydencka Rada ds. Szkolnictwa Wyższego, Nauki i Innowacji. Wśród jej głównych zadań wymieniono przegląd i analizę rozwiązań prawnych oraz opracowywanie założeń i projektów prezydenckich inicjatyw legislacyjnych dotyczących szkolnictwa wyższego, nauki i innowacji. Następnie nawiązał do zaplanowanej na godziny popołudniowe debaty podsumowującej akcję miesięcznika „Forum Akademickie” oraz Polskiej Akademii Nauk pt. „Nauka do naprawy”. Organizatorzy akcji otrzymali około 740 propozycji zmian przepisów w systemie szkolnictwa wyższego i nauki.

Prof. J. Zwoździak nawiązał do spotkania ministra z przedstawicielami KRePUZ, które miało miejsce w styczniu br. Rada Główna w listopadzie odbędzie debatę na temat roli różnych instytucji sektora, również sposobów ich ewaluacji. Poinformował, że KRePUZ wyraża gotowość do przedstawienia swoich założeń w tej sprawie.

Minister D. Wieczorek stwierdził, że cieszy się z trwającej dyskusji i napływających uwag, oczekuje szczerzej rozmowy i poszukiwania rozwiązań na zasadzie kompromisu. Zapowiedział, że nie będzie żadnych rewolucyjnych zmian, które wywoływałyby konieczność zmian w budżecie, czy dodatkowe koszty. Natomiast są sprawy wymagające rozważenia wprowadzenia ewentualnych zmian, np. tryb wyboru rektora uczelni, który jest obecnie mało demokratyczny. Minister zgodził się z propozycją przygotowania w pierwszej kolejności nowelizacji dotyczącej spraw możliwych do przeprowadzenia od razu oraz poddaniu dłuższej dyskusji zmian dotyczących fundamentalnych kwestii.

Min. M. Mrówczyńska zauważyła, że dyskusja w środowisku jest bardzo ważnym elementem z uwagi na zróżnicowane interesy różnych podmiotów systemu szkolnictwa wyższego i nauki. System posiada wiele różnorodnych podmiotów, jest ogromnym organizmem. Na pewno wpłynie bardzo dużo uwag, które będą wymagały podejścia kompleksowego.

Prof. M. Zasada podkreślił konieczność konsultacji na bieżąco propozycji zapisów. Zwrócił uwagę, że powinno się przedstawiać propozycje konkretnych zapisów, gdyż opisowe przedstawienie problemu może być zbyt mało precyzyjne.

Prof. F. M. Szymański poinformował, że przedstawiciele KEN odbyli w ostatnim czasie kilka spotkań konsultacyjnych, w celu zapoznania się z oczekiwaniami środowiska.

W marcu rozpocznie się rekrutacja ekspertów do oceny szkół doktorskich. KEN wytypuje 15 szkół doktorskich, których ocena zostanie przeprowadzona na jesieni br. Uchwała w sprawie wymagań do roli eksperta w ewaluacji jakości kształcenia w szkołach doktorskich jest dostępna na stronie internetowej MNiSW w zakładce dedykowanej Komisji. Na początku stycznia br. minister ogłosił nowy wykaz czasopism naukowych i recenzowanych materiałów z konferencji międzynarodowych, który został sporządzony na podstawie projektu opracowanego przez KEN w czerwcu 2023 r. Widoczna jest jednak potrzeba wprowadzenia udoskonaleń, dlatego przewidziano zmianę rozporządzenia w sprawie sporządzania wykazów wydawnictw monografii naukowych oraz czasopism naukowych i recenzowanych materiałów z konferencji międzynarodowych. Propozycje zmian rozporządzenia zostaną poddane szerokim konsultacjom. Prof. Szymański zaproponował przedstawienie propozycji Radzie Głównej w marcu. Ewaluacja nauk ścisłych i humanistycznych oraz ocena czasopism nauk ścisłych i czasopism i monografii nauk humanistycznych i społecznych powinna odbywać się na tych samych zasadach, jednak uwzględniane powinny być inne parametry. Dlatego Komisja zaproponowała nowy system, który wydaje się być sprawiedliwy i obiektywny. Poprawi on jakość listy. Zespół KEN pod kierownictwem prof. A. Woźniaka prowadzi prace nad oceną skutków zakończonej ewaluacji. KEN przedstawi Radzie Głównej wyniki przeprowadzonej analizy.

Prof. B. Sitek wyjaśnił, że RDN odbył szereg spotkań konsultacyjnych, m.in. z ministrem oraz z przedstawicielami instytucji szkolnictwa wyższego. Trwają wewnętrzne konsultacje w RDN dotyczące propozycji zmian ustawy, które zakończą się w marcu br. Rada koncentruje się nad zmianami proceduralnymi. Prof. Sitek stwierdził, że istnieje potrzeba przywrócenia kontroli wykonywania uprawnień, jak to miało miejsce w czasie funkcjonowania Centralnej Komisji ds. Stopni i Tytułów. Zgłoszona została również propozycja, aby uprawnienia nie były przyznawane automatycznie w wyniku ewaluacji, ale RDN sprawdzałby najpierw, czy uczelnia spełnia wymogi formalne. Przemyślenia wymaga również sprawa utrzymania lub też nie prawno-administracyjnego charakteru decyzji wydawanych przez RDN. Jednak odejście od obecnej formy będzie trudne, ponieważ daje ona możliwość odwołania, sądowego dochodzenia swoich racji.

Prof. J. Uriasz zgodził się, że ważne, aby zostały wypracowane spójne propozycje całego środowiska. PKA dostrzega szereg kwestii, które wymagają wprowadzenia zmian jak najszybciej, np. niezależność Komisji, co jest niezwykle ważne w przypadku otwierania nowych kierunków. Konieczne jest także skupienie się na jakości kształcenia, otwartości na sprawy europejskie.

Prof. K. Diks zaapelował, aby do Rady Głównej służyły konkluzje z poszczególnych działów, uzgodnione przez instytucje środowiskowe.

Ustalono, że propozycje zmian przepisów zostaną przekazane do dnia 8 marca br. do biura Rady. Zasady współpracy wraz ze wstępnym harmonogramem prac zostały przedstawione w załączniku do protokołu.

Przewodniczący Rady Głównej poinformował, że kolejnym etapem działań będą spotkania online, podczas których dyskutowane będą zgłoszone propozycje. Prof. G. Borkowska zaproponowała, aby spotkania odbywały się tematycznie, co pozwoli na skrócenie dyskusji.

Przewodniczący Rady Głównej podziękował za udział w posiedzeniu, możliwość odbycia dyskusji w tak szerokim gronie jest dobrą prognozą na przyszłość.

W dyskusji udział wzięli: prof. G. Borkowska, prof. K. Diks, prof. A. Fal, dr Z. Hazubska, prof. St. Kistryn, prof. J. Kolanowski, prof. A. Mężyk, prof. R. Musiałkiewicz, prof.

J. Szmidt, prof. F. M. Szymański, prof. J. Uriasz, prof. J. W. Wiktor, prof. M. Zasada, prof. J. Zwoździak.

IV. Informacje i sprawy bieżące

Przewodniczący Rady Głównej poinformował, że notatka zawierająca bieżące informacje została udostępniona członkom Rady przed posiedzeniem i przedstawił kilka wybranych:

- prof. K. Byrka została powołana do Zespołu Ekspertów ds. Krajowej Strategii Umiejdzynarodowienia;
- 22 lutego odbędzie się posiedzenie sejmowej Komisji Edukacji, Nauki i Młodzieży, w czasie którego minister nauki przedstawi plany i zamierzenia; w posiedzeniu weźmie udział prof. J. Szmidt.

Prof. G. Borkowska poinformowała o apelu dotyczącym finansowania wydawnictw.

Prof. J. W. Wiktor zaproponował powołanie zespołów roboczych Rady, które rozpatrzą zgłoszone przez środowisko propozycje zmiany ustawy PSWiN. Przewodniczący Rady podziękował za sugestię.

V. Zaopiniowanie projektów aktów prawnych

Prof. K. Diks, przewodniczący Komisji Kształcenia, przedstawił projekt uchwały dotycząca projektu rozporządzenia Ministra Edukacji zmieniającego rozporządzenie w sprawie oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów i słuchaczy w szkołach publicznych.

W dyskusji udział wzięli: prof. K. Byrka, prof. A. Czarnecka, prof. B. Dołęga, prof. St. Kistryn, prof. T. Miczka, prof. M. Pałys, ks. prof. W. Zyzak.

Rada przyjęła uchwałę Nr 109/2024 przy 1 osobie głosującej przeciwko. Stanowi ona załącznik do protokołu.

VI. Stanowiska i działania w sprawie innych aktów prawnych

Przewodniczący Rady Głównej poinformował o dwóch sprawach:

1. W dniu 9 lutego wpłynęło pismo min. A. Szeptyckiego w sprawie wyrażenia opinii przez Radę na temat zwolnienia z podatku stypendiów Polsko-Niemieckiej Fundacji na rzecz Nauki. Komisja Ekonomiczno-Prawna przygotowuje opinię we współpracy z Komisją ds. Międzynarodowych.
2. W dniu 12 lutego wpłynął projekt rozporządzenia Ministra Nauki zmieniającego rozporządzenie w sprawie wysokości wynagrodzenia przysługującego członkom instytucji, organów i zespołów oraz ekspertom i rzecznikom dyscyplinarnym działającym w systemie szkolnictwa wyższego i nauki. Termin – 26 luty. Komisja Ekonomiczno-Prawna przygotowuje opinię.

Obie sprawy zostaną poddane głosowaniu obiegowemu.

VII. Przyjęcie protokołu XIX posiedzenia Rady Głównej Nauki i Szkolnictwa Wyższego (18 stycznia 2024 r.)

Rada przyjęła protokół.

VIII. Sprawy różne i wolne wnioski

Prof. K. Byrka przedstawiła informację na temat pierwszego posiedzenia oraz planu prac Zespołu ekspertów ds. umiejdzynarodowienia. Komisja ds. Międzynarodowych przeanalizuje strategie innych krajów i przedstawi spostrzeżenia na piśmie.

prof. J. W. Wiktor poprosił, aby prof. J. Szmidt, w czasie posiedzenia KENM w dn. 22 lutego, zadał pytanie co oznacza 30% wzrost wynagrodzeń dla pracowników naukowych i 20% dla pozostałych pracowników uczelni. Jaka będzie baza odniesienia, 2023 czy 2022 r.?

Prof. M. Pałys poinformował, że odniesieniem jest 2022 r., jednak w roku 2023 miały miejsce podwyżki płac i nie jest wiadomo czy zostanie to uwzględnione. Prof. B. Dołęga potwierdził, że odniesieniem będzie 2022 r.

IX. Zamknięcie posiedzenia

Przewodniczący Rady Głównej podziękował za udział w obradach i zamknął posiedzenie.

Przewodniczący
Rady Głównej Nauki i Szkolnictwa Wyższego
Prof. Marcin Pałys

Załączniki:

1. Porządek obrad
2. Uchwała Nr 109/2024